

Det landøkonomiske Driftsbureau: **25 Aars Undersøgelser over Landbrugets Driftsforhold 1918—43.** I Kommission hos fh. August Bangs Forlag, Ejvind Christensen. København 1943. 173 Sider. Kr. 4,00.

Ovennævnte Publikations Tilblivelse skyldes, at der er forløbet 25 Aar, siden Det landøkonomiske Driftsbureau blev oprettet. Tilskyndet af denne runde Fødselsdag har Bureauets Ledelse med Udgangspunkt i Resultaterne fra Bureauets Undersøgelser gennem 25 Aar ladet udarbejde en Oversigtsberetning over dansk Landbrugs Økonomi gennem disse begivenhedsmættede Aar.

Efter et indledende Afsnit, hvor Bureauets Oprettelse og Organisation gøres til Genstand for Omtale, følger Beretningens Hovedafsnit, der omfatter Redegørelsen for Landbrugets Driftsforhold gennem 25 Aar. Afsnittet indledes med en Klarlæggelse af det Grundlag, Bureauets Undersøgelser hviler paa, samt af de Principper, der følges ved Regnskabsmaterialets Behandling.

Da Bureauets Hovedopgave er at fremskaffe paalidelige Oplysninger om Landbrugets driftsøkonomiske Stilling gennem Bearbejdelse af veludførte Landbrugsregnskaber suppleret med særlige Undersøgelser til yderligere Belysning af Landbrugets økonomiske Forhold, bliver Tilvejebringelsen af et tilstrækkeligt Antal paalidelige Landbrugsregnskaber saaledes et meget betydningsfuldt Led i Bureauets Arbejde. Fremskaffelsen af Regnskaber finder da ogsaa Sted i intimt Samarbejde med de lokale Regnskabskonsulenter fra Regnskabskredsene Landet over. Medens man i Bureauets første Regnskabsaar var henvist til at benytte de Regnskaber, det var muligt for Regnskabskredsene at fremskaffe, har Regnskabsføringens Fremgang Landet over ført med sig, at en stedse bedre Fordeling saavel med Hensyn til den egnsvise Beliggenhed som til en rimelig Repræsentation af de forskellige Brugsstørrelser inden for de enkelte Landsdele har kunnet gennemføres. Medens de lokale Regnskabsforeninger saaledes disponerede over 313 Regnskaber i Regnskabsaaaret 1916—17, hvoraf Bureauet bearbejdede 75 Regnskaber, var de tilsvarende Tal for Regnskabsaaaret 1940—41 henholdsvis 7660 og 950. Det ses endvidere heraf, at der tilgaar Regnskabsforeningerne et betydeligt større Antal Regnskaber, end der bearbejdes af Bureauet, idet Regnskabskonsulenterne i de lokale Regnskabsforeninger udvælger de Regnskaber, der indgaar i Undersøgelsen. Denne Udvalgelse foregaar paa den Maade, at de udvalgte Regnskaber »... ikke blot med Hensyn til Beliggenhed og Ejendomsstørrelse, men ogsaa med Hensyn til Driftsform og Driftsresultat bedst mulig svarer til Gennemsnittet for den paagældende Regnskabsforening...«. Man skulde saaledes kunne betragte de ved Bureauet bearbejdede Regnskaber som et repræsentativt Udvalg af de Regnskaber, der tilgaar de lokale Regnskabsforeninger. Nu melder sig imidlertid det betydningsfulde Spørgsmaal, om de 7000—8000 Ejendomme, hvis Regnskaber danner Grundlag for Bureauets Undersøgelser, kan siges at give et repræsentativt Udtryk for Landets godt 200.000 Brug. En Undersøgelse, Bureauet selv har foretaget, peger i Retning af, *at det næppe kan siges at være Tilfældet, idet de regnskabsførende Brug som Helhed synes at have en noget mere intensiv Drift end Landets samlede Brug.* —

Det landøkonomiske Driftsbureau: **25 Aars Undersøgelser over Landbrugets Driftsforhold 1918—43.** I Kommission hos fh. August Bangs Forlag, Ejvind Christensen. København 1943. 173 Sider. Kr. 4,00.

Ovennævnte Publikations Tilblivelse skyldes, at der er forløbet 25 Aar, siden Det landøkonomiske Driftsbureau blev oprettet. Tilskyndet af denne runde Fødselsdag har Bureauets Ledelse med Udgangspunkt i Resultaterne fra Bureauets Undersøgelser gennem 25 Aar ladet udarbejde en Oversigtsberetning over dansk Landbrugs Økonomi gennem disse begivenhedsmættede Aar.

Efter et indledende Afsnit, hvor Bureauets Oprettelse og Organisation gøres til Genstand for Omtale, følger Beretningens Hovedafsnit, der omfatter Redegørelsen for Landbrugets Driftsforhold gennem 25 Aar. Afsnittet indledes med en Klarlæggelse af det Grundlag, Bureauets Undersøgelser hviler paa, samt af de Principper, der følges ved Regnskabsmaterialets Behandling.

Da Bureauets Hovedopgave er at fremskaffe paalidelige Oplysninger om Landbrugets driftsøkonomiske Stilling gennem Bearbejdelse af veludførte Landbrugsregnskaber suppleret med særlige Undersøgelser til yderligere Belysning af Landbrugets økonomiske Forhold, bliver Tilvejebringelsen af et tilstrækkeligt Antal paalidelige Landbrugsregnskaber saaledes et meget betydningsfuldt Led i Bureauets Arbejde. Fremskaffelsen af Regnskaber finder da ogsaa Sted i intimt Samarbejde med de lokale Regnskabskonsulenter fra Regnskabskredsene Landet over. Medens man i Bureauets første Regnskabsaar var henvist til at benytte de Regnskaber, det var muligt for Regnskabskredsene at fremskaffe, har Regnskabsføringens Fremgang Landet over ført med sig, at en stedse bedre Fordeling saavel med Hensyn til den egnsvise Beliggenhed som til en rimelig Repræsentation af de forskellige Brugsstørrelser inden for de enkelte Landsdele har kunnet gennemføres. Medens de lokale Regnskabsforeninger saaledes disponerede over 313 Regnskaber i Regnskabsaaaret 1916—17, hvoraf Bureauet bearbejdede 75 Regnskaber, var de tilsvarende Tal for Regnskabsaaaret 1940—41 henholdsvis 7660 og 950. Det ses endvidere heraf, at der tilgaar Regnskabsforeningerne et betydeligt større Antal Regnskaber, end der bearbejdes af Bureauet, idet Regnskabskonsulenterne i de lokale Regnskabsforeninger udvælger de Regnskaber, der indgaar i Undersøgelsen. Denne Udvalgelse foregaar paa den Maade, at de udvalgte Regnskaber »... ikke blot med Hensyn til Beliggenhed og Ejendomsstørrelse, men ogsaa med Hensyn til Driftsform og Driftsresultat bedst mulig svarer til Gennemsnittet for den paagældende Regnskabsforening...«. Man skulde saaledes kunne betragte de ved Bureauet bearbejdede Regnskaber som et repræsentativt Udvalg af de Regnskaber, der tilgaar de lokale Regnskabsforeninger. Nu melder sig imidlertid det betydningsfulde Spørgsmaal, om de 7000—8000 Ejendomme, hvis Regnskaber danner Grundlag for Bureauets Undersøgelser, kan siges at give et repræsentativt Udtryk for Landets godt 200.000 Brug. En Undersøgelse, Bureauet selv har foretaget, peger i Retning af, *at det næppe kan siges at være Tilfældet, idet de regnskabsførende Brug som Helhed synes at have en noget mere intensiv Drift end Landets samlede Brug.* —

De efterfølgende Afsnit er viet Priser og Prisforhold samt Produktionens Størrelse under vekslende Konjunkturer. Dernæst behandles Landbrugets Omsætning og Rentabilitet. I Modsætning til den Terminologi, der er gængs blandt Regnskabsfolk, betragtes Betegnelserne Kapital og Formue som synonyme; saaledes defineres f. Eks. Begrebet »Landbrugskapital som Værdien af alle Formuebestanddele, som inden for den enkelte Bedrift tjener den landbrugsmæssige Produktion. Vedrørende Beregningerne over Landbrugets Rentabilitet gælder iøvrigt, at man udfra Ønsket om at faa et klart Udtryk for selve Driften holder Renteudgifterne ude fra Driftsomkostningerne; man sammenstiller saaledes Landbrugskapitalen med et Nettoudbytte, hvori der ikke er fragaaet Prioritetsrenter, Renter af Laan i Sparekasse, Bank el. lign. Dette Nettoudbytte betegnes derfor ogsaa som Nettoudbyttet af den gældfri Ejendom. Imidlertid opstilles der ogsaa Beregninger over Landbrugets Rentabilitet, efter at Renter er fragaaet Nettoudbyttet, der herefter betegnes Nettooverskuddet; dog er det naturligvis ikke de faktiske Renteudgifter, der fradrages, thi derved vilde Financieringsforholdene og de rene driftsmæssige Forhold blive sammenblandet; men det er den samlede Landbrugskapital, der forrentes. Som Rentefod regnes almindeligvis med 4 % af Jord, 5 % af Bygninger og 6 % af »Driftskapital«. Det er iøvrigt interessant at mærke sig, hvorledes Bruttoudbytte og Driftsomkostninger pr. ha og dermed Rentabiliteten svinger stærkt fra Brugsstørrelse til Brugsstørrelse, ligesom der er betydelige Afvigelser fra Landsdel til Landsdel, — saa først naar Materialet er opdelt efter disse Kriterier, kan man tillægge Gennemsnitsberegningerne egentlig Værdi.

En nærmere Uddybning af Aarsagerne til Forskellighederne i driftsmæssig Henseende som Følge af Forskellighed i Brugsstørrelse findes i et efterfølgende Afsnit, medens Afsnittet: Forskellige Faktorer's Indflydelse paa Driftsresultatet bl. a. rummer en Belysning af specielle Driftsforholds Indvirkning paa Rentabiliteten. Meget interessante er Resultaterne af de Undersøgelser, som er foretaget af de Ejendomme, der har leveret Regnskabsmateriale til Bureauet gennem en længere Aarrække; dette har nemlig muliggjort, at Bureauet har kunnet følge Driftsformens Indflydelse paa Driftsresultatet fra Aar til Aar. Det er her lykkedes Bureauet at trænge dybt ned i disse Ejendommers driftsmæssige Udvikling, og mange vigtige Forhold drages frem for Dagens Lys. —

Efter Beretningens Hovedafsnit følger et Afsnit, hvor Hovedlinierne i Landbrugets samfundsmæssige Betydning er trukket op.

Beretningen slutter med en Oversigt over Bureauets Publikationer, der har befæstet den smukke Position, som Det landøkonomiske Driftsbureau indtager i den landøkonomiske Forskning. Til Publikationsrækken føjer sig nu denne Oversigtsberetning over 25 Aars Undersøgelser over Landbrugets Driftsforhold; den bør kendes af enhver, der interesserer sig for vort Hovederhvervs Økonomi.

Svend Jensen.